

บทที่ ๔

กรอบและกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยง

กรอบการบริหารจัดการความเสี่ยง

เทศบาลเมืองวารินชำราบ ได้นำกรอบการบริหารความเสี่ยงตามแนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงสำหรับหน่วยงานของรัฐ เรื่อง หลักการบริหารจัดการความเสี่ยงระดับองค์กร มาเป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการความเสี่ยงของหน่วยงาน ดังนี้

๑. มีการบริหารจัดการความเสี่ยงแบบบูรณาการทั่วทั้งองค์กร
๒. ผู้กำกับดูแลและผู้บริหารมีการสร้างระบบบริหารจัดการความเสี่ยง
๓. มีการให้ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการความเสี่ยงแก่บุคลากร
๔. มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบด้านการบริหารจัดการความเสี่ยง
๕. มีการบริหารจัดการความเสี่ยงโดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
๖. มีการกำหนดยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ รวมถึงแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน
๗. มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการบริหารจัดการความเสี่ยง
๘. มีการพัฒนาการบริหารจัดการความเสี่ยงของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยง

กระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยง เป็นกระบวนการที่ใช้ในการระบุ วิเคราะห์ ประเมิน และจัดระดับความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของกระบวนการทำงานของหน่วยงานหรือขององค์กร รวมทั้งการบริหารจัดการความเสี่ยงโดยกำหนดแนวทางการควบคุมเพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้จะสำเร็จได้ ต้องมีการสื่อสารให้คนในองค์กรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารความเสี่ยงในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนควรมีการจัดทำระบบสารสนเทศ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยง

การเตรียมการก่อนเริ่มการดำเนินการบริหารจัดการความเสี่ยง

เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความเสี่ยง การจัดโครงสร้างการบริหารจัดการความเสี่ยงถือว่ามีความสำคัญมาก เนื่องจากต้องจัดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กรได้มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ บทบาทหน้าที่ให้มีความชัดเจน เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการความเสี่ยง ดังนี้

๑. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการความเสี่ยงเทศบาลเมืองวารินชำราบ ตามคำสั่งเทศบาลเมืองวารินชำราบ ที่ ๘๘๕/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ ประกอบด้วย

- | | |
|------------------------------------|-------------------------|
| ๑. ปลัดเทศบาล | เป็นประธานคณะกรรมการ |
| ๒. รองปลัดเทศบาล | เป็นรองประธานคณะกรรมการ |
| ๓. หัวหน้าสำนักปลัด/ผู้อำนวยการกอง | เป็นกรรมการ |
| ๔. ผู้จัดการสถานธนาถุบาล | เป็นกรรมการ |
| ๕. เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย | เป็นกรรมการ/เลขานุการ |

มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. กำหนดแนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงในภาพรวมของหน่วยงาน โดยกำหนดให้มีคู่มือการบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทำความเข้าใจในการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของบุคลากรในหน่วยงาน

๒. เห็นชอบแผนการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างน้อยปีละครั้ง

๓. รวบรวม พิจารณา กลั่นกรอง และสรุปผลการบริหารจัดการบริหารจัดการความเสี่ยงในภาพรวมของหน่วยงานของรัฐ

๔. ติดตามประเมินผลการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องในระหว่างการทำงานหรือติดตามประเมินผลเป็นรายครึ่งหรือใช้ทั้งสองวิธีรวมกัน กรณีพบข้อบกพร่องที่มีสาระสำคัญให้รายงานทันที

๕. จัดทำรายงานผลการบริหารจัดการความเสี่ยงและเสนอให้ผู้บริหารท้องถิ่นอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

๖. พิจารณาทบทวนแผนการบริหารจัดการความเสี่ยงสม่ำเสมอ เพื่อให้การบริหารจัดการความเสี่ยงเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๗. ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการบริหารจัดการความเสี่ยงสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๒ และหนังสือที่ มท ๐๘๐๕.๒/ว ๓๔๑๒ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๖ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางในการจัดทำรายงานการบริหารจัดการความเสี่ยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการบริหารจัดการความเสี่ยงสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒. การแต่งตั้งคณะทำงานการบริหารจัดการความเสี่ยงของเทศบาลเมืองวารินชำราบ ตามคำสั่งเทศบาลเมืองวารินชำราบ ที่ ๙๔๓/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ประกอบด้วย

- | | |
|---|-----------------------|
| ๑. ปลัดเทศบาล | เป็นประธานคณะทำงาน |
| ๒. รองปลัดเทศบาล | เป็นรองประธานคณะทำงาน |
| ๓. หัวหน้าฝ่ายทุกกอง (ทุกคน) | เป็นคณะทำงาน |
| ๔. หัวหน้ากลุ่มงานทุกกอง/ฝ่าย (ทุกคน) | เป็นคณะทำงาน |
| ๕. เจ้าหน้าที่สถานธนาถุบาล จำนวน ๑ คน | เป็นคณะทำงาน |
| ๖. เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของแต่ละ กอง/ฝ่าย (ฝ่ายละ ๑ คน) | เป็นคณะทำงาน |
| ๗. ผู้อำนวยการสถานศึกษา (โรงเรียน ๓ แห่ง) | เป็นคณะทำงาน |
| ๘. รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารงานทั่วไป (โรงเรียน ๓ แห่ง) | เป็นคณะทำงาน |

๙. พนักงานครู ฝ่ายบริหารงานทั่วไป เป็นคณะทำงาน
(โรงเรียน ๓ แห่ง ๆ ละ ๑ คน)
๑๐. ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ เป็นคณะทำงานและเลขานุการ
๑๑. เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นคณะทำงาน/ผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่ ดังนี้

๑. จัดทำตารางระบุปัจจัยความเสี่ยง วิเคราะห์ความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง วิธีตอบสนองความเสี่ยง เพื่อจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นของภารกิจบทบาทหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง และเข้าร่วมในการจัดทำแผนจัดการความเสี่ยงและนำไปปฏิบัติ
๒. จัดระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และผลกระทบต่องาน ที่เกิดขึ้นของแต่ละเหตุการณ์ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงและนำมาจัดการโดยวิธีการหลักเลี่ยงความเสี่ยง ลดความเสี่ยง ลดความรุนแรงของผลกระทบของความเสี่ยง ตามแผนงาน / โครงการ
๓. รายงานผลการจัดการความเสี่ยงที่ไม่สามารถจัดการให้ลดลง หรือหลักเลี่ยงความเสี่ยงนั้นได้ ให้กับคณะกรรมการบริหารจัดการความเสี่ยงเทศบาลเมืองวารินชำราบ เพื่อหาทางควบคุมความเสี่ยงนั้นต่อไป
๔. ปฏิบัติงานอื่นในส่วนที่เกี่ยวข้องและได้รับมอบหมาย

๓. การแต่งตั้งคณะทำงานการบริหารจัดการความเสี่ยงของสำนัก/กอง/โรงเรียนในสังกัด/สถานธนา นุบาล ประกอบด้วย

๑. หัวหน้าสำนักปลัด/ผอ.กอง/ผอ.โรงเรียน/ผจก.สถานธนา นุบาล เป็นประธานคณะทำงาน
๒. หัวหน้าฝ่าย เป็นรองประธานคณะทำงาน
๓. หัวหน้ากลุ่มงาน เป็นคณะทำงาน
๔. เจ้าหน้าที่ เป็นคณะทำงาน
๕. เจ้าหน้าที่ เป็นคณะทำงาน
๖. หัวหน้าฝ่าย (กรณีมีฝ่าย ๑ คน ให้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ ๑ คน) เป็นคณะทำงาน/เลขานุการ
๗. เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นคณะทำงาน/ผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่ ดังนี้

๑. จัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงของสำนัก/กอง ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการบริหาร จัดการความเสี่ยงของเทศบาลเมืองวารินชำราบกำหนด
๒. พิจารณาโครงการเพื่อนำมาจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยง
๓. ติดตามประเมินผลและจัดทำรายงานผลตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงของสำนัก/กอง
๔. ทบทวนแผนบริหารจัดการความเสี่ยงของสำนัก/กอง
๕. ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องและได้รับมอบหมาย

โครงการในการวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยง

คณะกรรมการบริหารจัดการความเสี่ยงของเทศบาลเมืองวารินชำราบ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาโครงการในการวิเคราะห์ความเสี่ยงให้สำนัก/กอง/โรงเรียนในสังกัด/สถานนันทนาการ โดยแต่งตั้งคณะทำงานภายในกอง/ฝ่าย /โรงเรียนและสถานนันทนาการ เพื่อพิจารณาโครงการในการวิเคราะห์ ดังนี้

๑. เป็นโครงการที่บรรลุเป้าหมายภายใต้กรอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการ และภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาล

๒. เป็นโครงการที่ได้รับงบประมาณจากงบประมาณรายจ่าย/หรือได้รับงบประมาณจากภายนอกที่มีจำนวนเงินสูง

๓. เป็นโครงการที่ปรากฏในแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนการดำเนินงาน/กระบวนงานที่ได้รับมอบหมายภารกิจ

๔. เป็นโครงการที่ดำเนินการแล้วเกิดเป็นผลผลิตหรือบริการที่ส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสีย

วิธีการวิเคราะห์ความเสี่ยง

คณะกรรมการบริหารจัดการความเสี่ยงของเทศบาลเมืองวารินชำราบ กำหนดให้ทุกสำนัก/กอง/โรงเรียนในสังกัด/สถานนันทนาการ ต้องมีขั้นตอนการดำเนินการ หลักการวิเคราะห์ประเมิน และจัดทำความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐาน COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) ดังนี้

➤ ขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์องค์กร

ในการวิเคราะห์องค์กรหน่วยงานต้องเข้าใจเกี่ยวกับพันธกิจตามกฎหมาย อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงาน โดยการวิเคราะห์องค์กรต้องวิเคราะห์ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกองค์กรโดยการเข้าใจถึงข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถพิจารณาข้อมูลดังกล่าวได้จากแผนพัฒนาท้องถิ่น ทั้งในส่วนของข้อมูลพื้นฐาน ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนงานต่าง ๆ การวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีการดำเนินการไว้มาพิจารณาประกอบในการวิเคราะห์องค์กรได้

➤ ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดนโยบายบริหารจัดการความเสี่ยง

ในการวิเคราะห์องค์กรหน่วยงานต้องเข้าใจเกี่ยวกับพันธกิจตามกฎหมาย อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงาน โดยการวิเคราะห์องค์กรต้องวิเคราะห์ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกองค์กร โดยการเข้าใจถึงข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากกำหนดนโยบายแล้วควรให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายจะต้องมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของเทศบาล เพื่อให้ทราบขอบเขตการดำเนินงานในแต่ละระดับและสามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้อย่างครบถ้วน

➤ ขั้นตอนที่ ๓ การระบุความเสี่ยงและปัจจัยเสี่ยง

การระบุความเสี่ยงในกระบวนการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรม เป็นการพิจารณาว่ามีสิ่งใดหรือเหตุการณ์ใดที่อาจเป็นปัญหาอุปสรรค ซึ่งอาจทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงานกิจกรรมและกระบวนการที่ได้ปฏิบัติอยู่ ทั้งในส่วนของงานตามภารกิจประจำและงานตามนโยบายว่าตอบสนองและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และภารกิจของหน่วยงานรวมถึงคาดคะเน ผลผลิต

และผลลัพธ์ของแต่ละงานกิจกรรมว่าจะเกิดผลในทางใด โดยพิจารณาได้จากกระบวนการหรือกิจกรรมที่มีความสำคัญของข้อมูลสถิติของความเสียหายที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตและจากการระดมความคิดเห็นของบุคลากรภายในหน่วยงานจากนั้น ระบุปัจจัยเสี่ยง คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย ทั้งนี้ในการระบุความเสี่ยงจะต้องพิจารณาแหล่งที่มา ของปัจจัยเสี่ยงทั้ง ๒ ด้าน คือ ปัจจัยเสี่ยงภายในและปัจจัยเสี่ยงภายนอก

๑) ปัจจัยเสี่ยงภายใน หมายถึง ความเสี่ยงที่สามารถควบคุมได้โดยองค์กร เช่น โครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมองค์กร นโยบายการบริหารจัดการ กระบวนการปฏิบัติงาน ความรู้ความสามารถ และทักษะของบุคลากร ความเพียงพอของข้อมูล และเทคโนโลยีสำหรับการให้บริการ เป็นต้น

๒) ปัจจัยเสี่ยงภายนอก หมายถึง ความเสี่ยงที่ไม่สามารถควบคุมได้โดยองค์กร เช่น ภาวะการแข่งขัน กระแสสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเมือง สถานะเศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย ภัยธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

แนวทางในการระบุความเสี่ยง

๑. ศึกษา และพิจารณาถึงเหตุการณ์ที่จะทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ โดยพิจารณาทั้งปัจจัยภายในและภายนอก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว หรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

๒. พิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจากความเสี่ยง สรุปประเด็นเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ และสาเหตุของเหตุการณ์หรือความเสี่ยงดังกล่าว ให้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อหารือร่วมกัน หากเหตุการณ์ที่มีผลกระทบในเชิงลบถือเป็นความเสี่ยงที่ต้องประเมินและจัดการความเสี่ยงนั้น สำหรับเหตุการณ์ที่มีผลกระทบในเชิงบวกเป็นโอกาส ซึ่งควรนำไปพิจารณาอีกครั้ง ในกระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ในการดำเนินงานต่อไป ทั้งนี้ ต้องระบุสาเหตุของความเสี่ยงด้วยทุกครั้ง โดยระบุให้ครบทุกสาเหตุ ที่ทำให้เกิดความเสี่ยงดังกล่าวเพื่อให้สามารถกำหนด แผนจัดการความเสี่ยงให้ได้ตรงกับสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหายและสามารถลดความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓. พิจารณาประเภทความเสี่ยง

- ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk : S) หมายถึง ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อทิศทางหรือภารกิจหลักขององค์กร หรือมีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร เนื่องมาจากการเมือง เศรษฐกิจ ความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ภายนอก ผู้ให้บริการ ฯลฯ หรือความเสี่ยงที่เกิดจากการกระบวนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ผิดพลาด รวมถึงความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนดำเนินงาน และนำไปปฏิบัติไม่เหมาะสม หรือไม่สอดคล้องกับปัจจัยภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกอันส่งผลกระทบต่อ การบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือสถานะขององค์กร

- ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk : O) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากกระบวนการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพหรือไม่มีประสิทธิผล โดยเป็นความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากกระบวนการภายในของหน่วยงาน หรือเกิดจากกระบวนการงาน ขาดการบริหารโครงการที่ดี หรือเกิดจากบุคลากร ความเพียงพอของข้อมูลส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ เช่น การปฏิบัติงานไม่มีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ไม่มีการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ บุคลากรขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจในงาน

- ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk : F) หมายถึง ความเสี่ยงเกี่ยวกับสถานะและการดำเนินงานทางการเงิน เช่น การเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามแผน งบประมาณถูกตัด งบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ของภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้การจัดสรรไม่พอเพียง จนกระทบการดำเนินงานขององค์กรในการบรรลุเป้าหมายตามพันธกิจ เนื่องมาจากการขาดการจัดหาข้อมูล

การวิเคราะห์ การวางแผน การควบคุม และการจัดทำรายงานเพื่อนำมาใช้ในการบริหารการเงินได้อย่างถูกต้องเหมาะสมทำให้ขาดประสิทธิภาพ และไม่ทันต่อสถานการณ์ ซึ่งส่งผลการตัดสินใจทางการเงินหรือการบริหารงบประมาณที่ผิดพลาด ส่งผลกระทบต่อสถานะการเงินขององค์กร

- ความเสี่ยงด้านปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ (Compliance Risk : C) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อสัญญา และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กร เช่น การทุจริต การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขสัญญา การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Technology Risk : T) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดดจนทำให้หน่วยงานตามไม่ทัน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานเกิดความเสียหาย ทำให้ข่าวสารรั่วไหล เป็นต้น

- ความเสี่ยงด้านความน่าเชื่อถือขององค์กร (Reputational Risk : R) หมายถึง ความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง ความเชื่อมั่น และความน่าเชื่อถือขององค์กร เช่น การทำโครงการหรือกิจกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับประชาชน แต่ไม่ได้มีการสำรวจความคิดเห็นหรือประชาสัมพันธ์ ทำให้มีการร้องเรียน การปฏิบัติงานของเทศบาลหรือบุคลากรเทศบาล ทำให้เกิดความเสี่ยง เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของหน่วยงาน เป็นต้น

ทั้งนี้ สำนัก/กอง สามารถแบ่งประเภทของความเสี่ยงเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม เช่น ความเสี่ยงด้านการทุจริต/คอร์รัปชัน ความเสี่ยงด้านธรรมาภิบาล ความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงจากสภาพอากาศด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงและจัดลำดับความเสี่ยง โดยประเมินจากโอกาสที่จะเกิด (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) โอกาสที่จะเกิด (Likelihood) หมายถึง ความถี่หรือโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงผลกระทบ (Impact) หมายถึง ขนาดของความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นหากเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยง (ความรุนแรง/ความเสียหาย ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน) โดยอาจพิจารณาถึงผลกระทบ เช่น ด้านชื่อเสียงองค์กร ด้านผู้รับบริการ ด้านบุคลากร ด้านเวลา ด้านความสำเร็จของงาน/กิจกรรม/โครงการ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงว่าอยู่ระดับใด

- ระดับของความเสี่ยง หมายถึง สถานะ/ค่าของความเสี่ยงที่ได้รับจากการประเมินโอกาสและผลกระทบของแต่ละความเสี่ยง สามารถแบ่งเป็นได้หลายระดับ เช่น สูงมาก สูง ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เป็นต้น

- ลำดับความเสี่ยง หมายถึง สถานะ/ค่าของความเสี่ยงที่ได้จากการประเมินโอกาสและผลกระทบของแต่ละความเสี่ยง มาจัดลำดับความสำคัญเพื่อนำมาจัดทำแผนการบริหารจัดการความเสี่ยง

๔.๑ กำหนดเกณฑ์การประเมินมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินความเสี่ยง ได้แก่ ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) คือ ความเป็นไปได้หรือความถี่ที่จะเกิดความเสี่ยง ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) คือ ระดับของความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อเป้าหมายตามภารกิจ เป็นการพิจารณาระดับความรุนแรงและมูลค่าความเสียหายจากความเสี่ยงที่คาดว่าจะได้รับและระดับของความเสียหาย (Risk Matrix) โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมินขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในการดำเนินงาน และลักษณะของผลจากการดำเนินงาน ซึ่งสามารถกำหนดได้หลายระดับ โดยตัวอย่างจะขอกำหนด ๕ ระดับ ดังนี้

เกณฑ์การประเมินระดับความเป็นไปได้/โอกาส

ระดับ	โอกาสที่จะเกิด	ความถี่ในการเกิดเหตุการณ์	ความน่าจะเป็นในการเกิดเหตุการณ์	ความน่าจะเป็นในการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนการให้หรือรับสินบน
๑	น้อยที่สุด	๕ ปีต่อครั้ง	ไม่มีโอกาสเกิดขึ้นเลย (๐ - ๒๐%)	มีโอกาสในการเกิดขึ้นยาก
๒	น้อย	๒ - ๓ ปีต่อครั้ง	มีโอกาสในการเกิดขึ้นน้อยมาก (มากกว่า ๒๐ - ๔๐%)	มีโอกาสในการเกิดขึ้นน้อยมาก
๓	ปานกลาง	๑ ปีต่อครั้ง	มีโอกาสในการเกิดขึ้นปานกลาง (มากกว่า ๔๐ - ๖๐%)	มีโอกาสในการเกิดขึ้นบางครั้ง
๔	สูง	๑ - ๖ เดือนต่อครั้งแต่ไม่เกิน ๕ ครั้ง	มีโอกาสในการเกิดขึ้นมาก (มากกว่า ๖๐ - ๘๐%)	มีโอกาสในการเกิดขึ้นบ่อยครั้ง
๕	สูงมาก	๑ เดือนต่อครั้งหรือมากกว่า	มีโอกาสในการเกิดขึ้นสูงมาก (มากกว่า ๘๐ - ๑๐๐%)	มีโอกาสในการเกิดขึ้นประจำ

เกณฑ์การประเมินระดับความรุนแรงของผลกระทบ

ระดับ	ผลกระทบ	ผลกระทบต่อ			
		ทรัพย์สิน	องค์กร	ค่าเป้าหมาย	ด้านผลประโยชน์ ทับซ้อน การให้หรือ รับสินบน
๑	น้อยที่สุด	ไม่มีการสูญเสีย	ไม่ส่งผลกระทบหรือ ส่งผลกระทบ ระดับบุคคล	เป้าหมายความสำเร็จ ต่ำกว่า ๓๐%	สร้างความไม่สะดวก ต่อการปฏิบัติงาน นานๆ ครั้ง
๒	น้อย	สูญเสียเล็กน้อย	ส่งผลกระทบต่อ เป้าหมายน้อย	เป้าหมายความสำเร็จ ๓๐% - ๔๙.๙๙%	สร้างความไม่สะดวก ต่อการปฏิบัติงาน บ่อยครั้ง
๓	ปานกลาง	สูญเสีย ปานกลาง	ส่งผลกระทบต่อ เป้าหมายองค์กร บางอย่าง	เป้าหมายความสำเร็จ ๕๐% - ๖๙.๙๙%	สร้างบรรยากาศการ ทำงานที่ไม่เหมาะสม
๔	สูง	สูญเสีย ค่อนข้างมาก	ส่งผลกระทบต่อ องค์กรในระดับสูง	เป้าหมายความสำเร็จ ๗๐% - ๘๕%	ถูกลงโทษทางวินัย อย่างไม่ร้ายแรง
๕	สูงมาก	สูญเสียมาก	ส่งผลกระทบต่อ องค์กรในระดับ สูงมาก	เป้าหมายความสำเร็จ มากกว่า ๘๕%	ถูกลงโทษทางวินัย ร้ายแรง

เกณฑ์การประเมินระดับความรุนแรงของผลกระทบตามประเภทความเสี่ยง

กรณีความรุนแรงที่ส่งผลกระทบด้านกลยุทธ์

ระดับความรุนแรงผลกระทบของความเสี่ยง		
ระดับ	ผลกระทบ	คำอธิบาย
๑	น้อยที่สุด	แทบไม่มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรเลย
๒	น้อย	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรเล็กน้อย
๓	ปานกลาง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายบางอย่างขององค์กรบ้าง
๔	สูง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรในระดับสูง
๕	สูงมาก	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรในระดับสูงมาก

กรณีความรุนแรงที่ส่งผลกระทบด้านการดำเนินงาน

ระดับความรุนแรงผลกระทบของความเสี่ยง		
ระดับ	ผลกระทบ	คำอธิบาย
๑	น้อยที่สุด	ไม่มีผลกระทบต่อการดำเนินงาน
๒	น้อย	มีผลกระทบเล็กน้อยต่อการดำเนินงาน
๓	ปานกลาง	มีการชะงักอย่างมีนัยสำคัญต่อการดำเนินงาน
๔	สูง	มีผลกระทบต่อการกระบวนการและการทำงานขั้นรุนแรง
๕	สูงมาก	มีผลกระทบต่อการกระบวนการและการทำงานรุนแรงมาก

กรณีความรุนแรงที่ส่งผลกระทบด้านการเงิน ที่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้

ระดับความรุนแรงผลกระทบของความเสี่ยง		
ระดับ	ผลกระทบ	คำอธิบาย
๑	น้อยที่สุด	ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท
๒	น้อย	มากกว่า ๕,๐๐๑ แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท
๓	ปานกลาง	มากกว่า ๑๐,๐๐๑ บาท แต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท
๔	สูง	มากกว่า ๕๐,๐๐๑ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
๕	สูงมาก	มากกว่า ๑๐๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป

กรณีความรุนแรงที่ส่งผลกระทบด้านการเงิน ที่ไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้

ระดับความรุนแรงผลกระทบของความเสี่ยง		
ระดับ	ผลกระทบ	คำอธิบาย
๑	น้อยที่สุด	มีการสูญเสียทรัพย์สินเล็กน้อย ไม่มีการบาดเจ็บรุนแรง
๒	น้อย	มีการสูญเสียทรัพย์สินพอสมควร มีการบาดเจ็บรุนแรง
๓	ปานกลาง	มีการสูญเสียทรัพย์สินมาก มีการบาดเจ็บสาหัสถึงขั้นหยุดงาน
๔	สูง	มีการสูญเสียทรัพย์สินมาก มีการบาดเจ็บสาหัสถึงขั้นพักงาน
๕	สูงมาก	มีการสูญเสียทรัพย์สินอย่างมหันต์ มีการบาดเจ็บถึงขั้นชีวิต

หมายเหตุ ผลกระทบด้านการเงิน ขึ้นกับองค์กรกำหนดได้ตามงบประมาณแต่ละโครงการ

กรณีความรุนแรงที่ส่งผลกระทบด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบ

ระดับความรุนแรงผลกระทบของความเสี่ยง		
ระดับ	ผลกระทบ	คำอธิบาย
๑	น้อยที่สุด	แทบไม่มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรเลย ไม่มีการละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบ
๒	น้อย	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรเล็กน้อย มีหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบเล็กน้อย
๓	ปานกลาง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายบางอย่างขององค์กรบ้าง มีหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบมีนัยสำคัญ
๔	สูง	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรในระดับสูง หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบขั้นรุนแรง
๕	สูงมาก	มีผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรในระดับสูงมาก หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบขั้นรุนแรงมาก

กรณีความรุนแรงที่ส่งผลกระทบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ระดับความรุนแรงผลกระทบของความเสี่ยง		
ระดับ	ผลกระทบ	คำอธิบาย
๑	น้อยที่สุด	ไม่มีผลกระทบหรือเกิดเหตุร้ายที่ไม่มีความสำคัญน้อยมาก
๒	น้อย	เกิดเหตุการณ์เล็กน้อยแก้ไขได้
๓	ปานกลาง	มีหรือระบบมีปัญหาและมีความสูญเสียไม่มาก
๔	สูง	มีหรือเกิดความสูญเสียต่อระบบ IT ที่สำคัญ และระบบความปลอดภัยซึ่งส่งผลกระทบต่อความถูกต้องของข้อมูลบางส่วน
๕	สูงมาก	มีหรือเกิดความสูญเสียต่อระบบ IT ที่สำคัญทั้งหมด และเกิดความเสียหายอย่างมากต่อความปลอดภัยของข้อมูลต่าง ๆ

กรณีความรุนแรงที่ส่งผลกระทบด้านความน่าเชื่อถือขององค์กร

ระดับความรุนแรงผลกระทบของความเสี่ยง		
ระดับ	ผลกระทบ	คำอธิบาย
๑	น้อยที่สุด	มีการเผยแพร่ข่าวที่รับรู้กันเฉพาะกลุ่มหรือบุคคล ข่าวสารที่เสียหายยังไม่ถูกส่งต่อหรือเป็นที่รับรู้มาก
๒	น้อย	มีการเผยแพร่ข่าวที่รับรู้ภายในองค์กรมากขึ้น
๓	ปานกลาง	เริ่มมีการเผยแพร่ข่าวสารไปในวงกว้างขึ้นหรือภายนอกองค์กร
๔	สูง	เริ่มมีการเผยแพร่ข่าวสารเฉพาะสื่อออนไลน์/มีคดีอยู่ในชั้นศาล
๕	สูงมาก	มีการพาดหัวข่าวทางหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ หรือมีคดีอยู่ชั้นศาลหรือตัดสินว่าผิด

ในการประเมินความเสี่ยงควรระบุเหตุผลและข้อมูลประกอบในการประเมินระดับเกณฑ์ดังกล่าว เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนต่อการเลือกระดับความเสี่ยงและใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบในการประเมินระดับความเสี่ยงภายหลังการจัดการความเสี่ยง เมื่อทำการประเมินระดับของความเสี่ยงทั้งในโอกาสและความรุนแรงที่เกิดขึ้น แล้วให้ทำการคำนวณระดับของความเสี่ยงที่เหลืออยู่ด้วยสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ระดับความเสี่ยง} = \text{ระดับโอกาส} \times \text{ระดับความรุนแรง}$$

ระดับความเสี่ยง (Risk Matrix) พิจารณาตามเกณฑ์ในการจัดการความเสี่ยง สามารถกำหนดได้หลายระดับและตามแต่ช่วงคะแนนที่กำหนด ตามตัวอย่างกำหนดที่ ๕ ระดับ ตามตัวอย่างดังนี้

ลำดับความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน	เขตสี (zone)
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๒๐ – ๒๕ คะแนน	แดง 
๒	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	๑๐ – ๑๖ คะแนน	ส้ม 
๓	ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔ – ๙ คะแนน	เหลือง 
๔	ความเสี่ยงระดับน้อย (Low Risk : L)	๒ – ๓ คะแนน	เขียว 
๕	ความเสี่ยงระดับน้อยที่สุด (Least Risk : L)	๑ คะแนน	ฟ้า 

๔.๒ การประเมินโอกาสและผลกระทบของความเสี่ยง เป็นการนำความเสี่ยงและปัจจัยเสี่ยงแต่ละปัจจัยที่ระบุไว้มาประเมินโอกาส (Likelihood) ที่จะเกิดความเสี่ยงต่าง ๆ และประเมินระดับความรุนแรงหรือมูลค่าความเสียหายจากความเสี่ยง (Impact) เพื่อให้เห็นถึงระดับของความเสี่ยงที่แตกต่างกัน ทำให้สามารถกำหนดการควบคุมความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานสามารถวางแผนและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างถูกต้องภายใต้งบประมาณ กำลังคน และเวลาที่มีจำกัดโดยอาศัยมาตรฐานที่กำหนดไว้ข้างต้น

ขั้นตอนในการประเมินโอกาสและผลกระทบของความเสี่ยง

๑. พิจารณาโอกาส/ความถี่ในการเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่ามีโอกาส/ความถี่ที่จะเกิดมากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด
๒. พิจารณาความรุนแรงของผลกระทบของความเสี่ยง ที่มีผลต่อหน่วยงานว่ามีระดับความรุนแรงหรือมีความเสียหายเพียงใด ตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด

๔.๓ การวิเคราะห์ความเสี่ยง Cost – Benefit เมื่อพิจารณาโอกาส/ความถี่ ที่จะเกิดเหตุการณ์และความรุนแรงของผลกระทบแล้วของแต่ละปัจจัยเสี่ยงแล้วให้นำผลที่ได้มาพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และผลกระทบของความเสี่ยงว่าอยู่ระดับใด เป็นการพิจารณาและประเมินโดยคาดการณ์ว่า กิจกรรม/โครงการนั้นมีความคุ้มค่าหรือไม่ เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารว่ามีความคุ้มค่าและสมควรจะดำเนินการหรือไม่ โดยเปรียบเทียบระหว่างมูลค่าของต้นทุน กับ ผลประโยชน์ที่คาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้น ทั้งที่เป็นตัวเงิน (มูลค่า) และไม่สามารถประเมินออกมาเป็นตัวเงินได้โดยตรง (คุณค่า)

๔.๔ การจัดลำดับความสำคัญในการจัดการความเสี่ยง เมื่อได้ค่าระดับความเสี่ยงแล้ว

นำมาจัดลำดับความรุนแรงของความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อองค์กร/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เพื่อพิจารณา กำหนดวิธีการบริหารจัดการความเสี่ยงของแต่ละสาเหตุของความเสี่ยงที่สำคัญให้เหมาะสม โดยพิจารณาจากระดับความเสี่ยงที่เกิดจากความสัมพันธระหว่างโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และผลกระทบของความเสี่ยง (Impact) ความรุนแรง/ความเสียหายทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน ที่ประเมินได้โดยจัดเรียงลำดับจากระดับต่าง ๆ จากระดับความเสี่ยงน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง สูง สูงมาก และเลือกความเสี่ยงตามที่กำหนดมาจัดลำดับความสำคัญในการจัดการความเสี่ยงภายหลังจากที่ได้ประเมินความเสี่ยงมาแล้ว เช่น ความเสี่ยงที่มีระดับสูงมากและสูงมาจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงบริหารจัดการความเสี่ยงประจำปีงบประมาณ

แผนภูมิระดับคะแนนความเสี่ยง

ความรุนแรงของผลกระทบ

๕	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕
๔	๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐
๓	๓	๖	๙	๑๒	๑๕
๒	๒	๔	๖	๘	๑๐
๑	๑	๒	๓	๔	๕
	๑	๒	๓	๔	๕

โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์

	ระดับความเสี่ยง ๑ คะแนน	น้อยที่สุด	ไม่จำเป็นต้องมีมาตรการเพิ่มเติมอีก/ติดตามเป็นระยะ ๆ
	ระดับความเสี่ยง ๒ - ๓ คะแนน	น้อย	ไม่จำเป็นต้องมีมาตรการเพิ่มเติมอีก/ติดตามเป็นระยะ ๆ
	ระดับความเสี่ยง ๔ - ๙ คะแนน	ปานกลาง	ไม่จำเป็นต้องมีมาตรการเพิ่มเติม/เฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง
	ระดับความเสี่ยง ๑๐ - ๑๖ คะแนน	สูง	จำเป็นต้องมีมาตรการเพิ่มเติม/เฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง
	ระดับความเสี่ยง ๒๐ - ๒๕ คะแนน	สูงมาก	จำเป็นต้องมีมาตรการเพิ่มเติม/เฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง/ บริหารความเสี่ยงแบบเร่งด่วน/หรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยง

หมายเหตุ :

นโยบายของเทศบาลเมืองวารินชำราบกำหนดค่าคะแนนโอกาสและผลกระทบตั้งแต่ระดับ ๑๐ ขึ้นไป ***

กรอบการกำหนดระดับความเสี่ยงตามเขตสี (zone)

จากแผนภูมิความเสี่ยงจะเห็นได้ว่า ได้มีการจัดระดับความเสี่ยงตามเขตสี (Zone) ซึ่งแบ่งเป็น ๕ ระดับ ซึ่งจะได้เชื่อมโยงไปสู่การควบคุม/การจัดการความเสี่ยงทั้งในปัจจุบัน และที่จะได้มีการกำหนดเพิ่มเติมตามนโยบายการบริหารความเสี่ยง ดังนี้

ระดับความเสี่ยง	เขตสี (zone)	มาตรการในปัจจุบัน	มาตรการเพิ่มเติม
ระดับน้อยที่สุด	ฟ้า 	มาตรการในการจัดการความเสี่ยงในปัจจุบันอาจเพียงพอแล้วให้ติดตามการดำเนินการเป็นระยะ ๆ	ไม่จำเป็นต้องมีมาตรการจัดการความเสี่ยงเพิ่มเติมอีก หรืออาจมีได้หากไม่ใช้ทรัพยากรเพิ่มเติม หรือ มีแผนงานอื่นรองรับอยู่แล้ว (ยอมรับความเสี่ยง)
ระดับน้อย	เขียว 	มาตรการในการจัดการความเสี่ยงในปัจจุบันอาจเพียงพอแล้วให้ติดตามการดำเนินการเป็นระยะ ๆ	ไม่จำเป็นต้องมีมาตรการจัดการความเสี่ยงเพิ่มเติมอีก หรืออาจมีได้หากไม่ใช้ทรัพยากรเพิ่มเติม หรือ มีแผนงานอื่นรองรับอยู่แล้ว (ยอมรับความเสี่ยงหรืออาจมีมาตรการ)
ระดับปานกลาง	เหลือง 	ต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องและอาจเพิ่มเติมความเข้มข้นในการดำเนินการตามมาตรการในปัจจุบัน	ไม่จำเป็นต้องมีมาตรการจัดการความเสี่ยงเพิ่มเติมอีก หรืออาจมีได้หากไม่ใช้ทรัพยากรเพิ่มเติมหรือมีแผนงานอื่นรองรับอยู่แล้ว (ยอมรับความเสี่ยงหรืออาจมีมาตรการ)
ระดับสูง	ส้ม 	ต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องและอาจเพิ่มเติมความเข้มข้นในการดำเนินการตามมาตรการในปัจจุบัน	จำเป็นต้องมีการเพิ่มเติมมาตรการโดยหากมีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรในการจัดการความเสี่ยง ให้มีความสำคัญในระดับรอง (ต้องมีมาตรการควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้)
ระดับสูงมาก	แดง 	ต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องและอาจเพิ่มเติมความเข้มข้นในการดำเนินการตามมาตรการในปัจจุบัน	จำเป็นต้องมีการเพิ่มเติมมาตรการโดยหากมีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรในการจัดการความเสี่ยง ให้มีความสำคัญในระดับที่สูงกว่าและผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการติดตามการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง (ต้องมีมาตรการควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ หรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยง)

ขั้นตอนที่ ๕ การตอบสนองความเสี่ยง

๕.๑ การประเมินผลการจัดการความเสี่ยง การควบคุมที่มีอยู่ เป็นการประเมินกิจกรรมที่กำหนดขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยควบคุม ความเสี่ยง หรือปัจจัยเสี่ยง ที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร/หน่วยงาน ซึ่งกิจกรรมการควบคุมดังกล่าว หมายถึง กระบวนการ วิธีการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่จะทำให้นั่นใจได้ว่าผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมได้ดำเนินการสอดคล้องกับทิศทางที่ต้องการ สามารถช่วยป้องกันและชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ได้

หลังจากประเมินความเสี่ยงและจัดลำดับความเสี่ยงแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การวิเคราะห์การจัดการหรือควบคุมเดิมที่มีอยู่ก่อนว่าได้มีการจัดการควบคุมเพื่อช่วยลดความเสี่ยงไว้อย่างไร รวมทั้ง พิจารณาดูว่าการจัดการหรือควบคุมที่ได้กำหนดไว้แล้วนั้น ได้มีการนำมาปฏิบัติด้วยหรือไม่ และได้ผลเป็นอย่างไร ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว ดำเนินการภายหลังจากการที่ได้ระบุระดับความเสี่ยงและจัดลำดับความเสี่ยงแล้ว ให้นำความเสี่ยงมาประเมินผลการควบคุมและการจัดการที่มีอยู่ว่ามีประสิทธิผลเพียงพอหรือไม่ และสามารถลดหรือควบคุมความเสี่ยงและปัจจัยเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ต้องปรับปรุง ดังนี้

- กรณีเพียงพอ หมายถึง ลด/ควบคุมความเสี่ยงลงสู่ระดับที่ยอมรับได้
- กรณีต้องปรับปรุง หมายถึง ไม่สามารถลด/ควบคุมความเสี่ยงได้

๕.๒ การตอบสนองความเสี่ยง เป็นกระบวนการดำเนินการต่าง ๆ โดยลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหาย เพื่อให้ระดับความเสี่ยงและผลกระทบของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อยู่ในระดับที่สามารถรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยพิจารณาต้นทุนการจัดการความเสี่ยง และผลประโยชน์ที่จะได้รับ โดยมีทางเลือกที่จะจัดการกับความเสี่ยงอยู่ด้วยกัน ๘ วิธี ประกอบด้วย

๑. ปฏิเสธความเสี่ยงโดยไม่ดำเนินงานในกิจกรรมที่มีความเสี่ยง ได้แก่ กิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูง/หน่วยงานไม่สามารถยอมรับความเสี่ยงนั้นได้/ไม่ดำเนินงานในกิจกรรมนั้น
๒. การลดโอกาสของความเสี่ยง เช่น ลดโอกาสของความเสี่ยงการทุจริตด้านการเงิน
๓. การลดผลกระทบของความเสี่ยง เช่น การทำประกัน/การใช้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน
๔. การโอนความเสี่ยง อาจเลือกใช้วิธีการถ่ายโอนความเสี่ยงที่ไม่สามารถดำเนินการเองได้/ไม่สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงได้ ได้แก่ การให้เอกชนดำเนินการ
๕. ยอมรับความเสี่ยงโดยไม่ดำเนินการจัดการความเสี่ยง เนื่องจากความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้
๖. ใช้มาตรการการเฝ้าระวัง โดยกำหนดข้อมูลที่ต้องมีการเก็บรวบรวม การวิเคราะห์การแจ้งเตือน/การดำเนินการเมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้น
๗. การทำแผนฉุกเฉิน เป็นการระบุขั้นตอนเมื่อเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงขึ้น โดยระบุบุคคลและวิธีการดำเนินการที่ชัดเจน
๘. การส่งเสริมหรือผลักดันเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น เมื่อเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นส่งผลกระทบเชิงบวกกับองค์กร

▶ ขั้นตอนที่ ๖ การติดตามและทบทวน

การติดตามและทบทวน ตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยง รวมทั้งปัญหา/อุปสรรคและแนวทางแก้ไข โดยติดตามเป็นรอบ ๖ เดือน และ ๑๒ เดือน และสามารถเพิ่มความถี่ได้ระหว่างดำเนินการตามท่วงศ์กรเห็นความเหมาะสม เพื่อให้มั่นใจว่าแผนการบริหารความเสี่ยงนั้นมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสาเหตุของความถี่ที่มีผลต่อความสำเร็จ ความรุนแรงของผลกระทบ วิธีการบริหารจัดการความเสี่ยง รวมถึงค่าใช้จ่าย ในการจัดการมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีเป้าหมายในการติดตามผล คือ

๖.๑ เป็นการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมกับวิธีการจัดการความเสี่ยง รวมทั้งติดตามผลการจัดการความเสี่ยงที่ได้มีการดำเนินการไปแล้วว่าบรรลุผลของการบริหารความเสี่ยงหรือไม่

๖.๒ เป็นการติดตามความคืบหน้าของมาตรการที่เป็นการทำเพิ่มเติมว่าแล้วเสร็จตามกำหนดหรือไม่ สามารถลดโอกาสหรือผลกระทบของความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้หรือไม่ วิธีการจัดการความเสี่ยงใดมีประสิทธิภาพก็ให้ดำเนินการต่อไป หรือวิธีการใดควรปรับเปลี่ยน และนำผลการติดตามไปรายงานให้ผู้บริหารทราบตามแบบรายงานที่ได้จัดทำโดยกำหนดติดตามในการรายงาน นอกจากจะรายงานตามแบบฟอร์มที่กำหนดแล้ว ต้องมีการติดตามผลจากการปฏิบัติงานและการบริหารงานตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดด้วย

๖.๓ เป็นการทบทวนแผนและรายงานผลผลตามแผนการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยวิเคราะห์และประเมินการบริหารจัดการความเสี่ยง รวมทั้งกิจกรรมหรือการจัดการที่ได้มีการดำเนินการในงวดที่ผ่านมาว่ามีประสิทธิผลหรือไม่ ถ้ายังมีความเสี่ยงเหลืออยู่ หรือพบความเสี่ยงที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น จากการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม วิธีการปฏิบัติงาน เป็นต้น เพื่อใช้ในการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงในงวดถัดไป

▶ ขั้นตอนที่ ๗ การสื่อสารและการรายงาน

การสื่อสารการบริหารความเสี่ยงองค์กร เป็นการสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยง และการรายงานผลการบริหารความเสี่ยง ทั้งจากการประเมินเป็นรายครั้ง และประเมินแบบต่อเนื่อง โดยมีการวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง และทบทวนกระบวนการบริหารความเสี่ยง รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารความเสี่ยงที่ดีนั้นมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

๗.๑ การกำหนดกระบวนการและช่องทางในการสื่อสารการบริหารความเสี่ยงองค์กร ในการสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักเรื่องการบริหารความเสี่ยง รวมทั้งกระบวนการสำรวจระดับการรับรู้ความตระหนักและทัศนคติของบุคลากรในเรื่องการบริหารความเสี่ยง

๗.๒ การสื่อสารและการสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักเรื่องการบริหารความเสี่ยง ครอบคลุมทุกกลุ่มบุคลากร และหน่วยงานเจ้าของความเสี่ยง และผู้บริหารเกิดขึ้นจริง

๗.๓ การสื่อสารและการสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักเรื่องการบริหารความเสี่ยง มีผลของระดับความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และดีกว่าปีที่ผ่านมา

๗.๔ การทบทวนและปรับปรุงช่องทางในการสื่อสาร มีความเชื่อมโยงกับกระบวนการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แผนการบริหารทรัพยากรบุคคล แผนแม่บทเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นต้น

๗.๕ การประเมินประสิทธิผลทุกขั้นตอน และทุกขั้นตอนได้ประสิทธิผลตามที่กำหนด (ความครบถ้วนของปัจจัย,กระบวนการ,ผลผลิต,ระยะเวลาที่แล้วเสร็จ)

๗.๖ มีกระบวนการรายงานผลการบริหารความเสี่ยง ตามแผนจัดการความเสี่ยง และกิจกรรมการควบคุมที่กำหนดครบถ้วนโดยรายงานผลต่อผู้บริหารสายงาน/กอง/กลุ่ม และคณะกรรมการบริหารจัดการความเสี่ยงและผู้บริหารท้องถิ่นเป็น รอบ ๖ เดือน และรอบ ๑ ปี